

است. سهم کتاب‌های تألیفی نوجوان کم شده و این ناراحت‌کننده است اما با افزایش عناوین، تنوع کتاب‌های مخصوص نوجوان افزایش یافته و همین سبب می‌شود که فضای کتابخوانی نوجوانان متنوع و پربار شود.

چهار

در آستانه چهارمین دهه، شاید نگرانی امروز، بیش از حد بازاری شدن شیوه انتشار کتاب‌های نوجوان باشد. انتشار کتاب‌های چندجلدی و متنوعی که شاید چند جلد ابتدایی شان جذاب به نظر بیاید اما در ادامه به تدریج نزول می‌کنند اما نشرهای نوجوان با تبلیغات زیاد، همین کتاب‌های کم‌مایه را به دست نوجوان‌ها می‌رسانند. داستان‌هایی که به نظر می‌رسد حتی در کشور مبدأ نیز صرفاً به جهت فروش بیشتر نوشته شده‌اند. این عبارات این روزها از نوجوان‌های کتابخوان زیاد شنیده می‌شود: «جلد اول تاسومش خوبه، ولی بقیه‌اش خیلی بد می‌شه. اصلاً نمی‌دونم چرا نوشته شده.» «چرا برایش جلد هشتم چاپ کردن؟ داستان که تموم شده بود!» «دویست صفحه اول فقط سلام و احوال‌پرسی بود. داستان رو هم تموم نکرد که جلد بعدی رو بخیریم.»

کتاب‌هایی که صرفاً به خاطر فروش بیشتر منتشر می‌شوند فارغ از بهم ریختن بازار نشر، به تدریج ذائقه نوجوان ایرانی را هم تغییر می‌دهند. بعد از مدتی مخاطبان نوجوان عادت می‌کنند به جای خواندن کتاب «چون کتاب خوبی است» یا «چون کتابی است که من آن را دوست دارم» صرفاً به خاطر «مشهور بودن» مشغول مطالعه شوند. مشکلی که تا امروز در بعضی گوشه‌های بازار نشر نوجوان وجود داشته و در جهان کتاب بزرگسال پررنگ‌تر بوده و حالا به تدریج به میانه دنیای کتاب نوجوان‌ها نیز راه پیدا می‌کند.

پنج

قطعاً بهترین راه حل، حذف کتاب‌های ترجمه از بازار نشر نوجوان نیست؛ این اتفاق نه درست است نه حتی ممکن. در کنار اهمیت به افزایش تولیدات داخلی و توجه به آموزش هرچه بیشتر نویسندگان نوجوان باید به نکات دیگری هم توجه کرد و مهم‌ترین آن دستچین کردن بهترین کتاب‌های نوجوان دنیا از نگاه ادبی و تربیتی است نه صرفاً ترجمه کردن آثاری که پرفروش بودند و احتمالاً در ایران هم پرفروش خواهند بود.

امروز دنیای کتاب نوجوان به نسبت چندین سال قبل در نقطه مطلوب‌تری قرار دارد و احتمالاً با دست‌کشیدن از منطق بازاری، آینده درخشان‌تری نیز خواهد داشت.

سرزمین اشباح»، «نبرد شیاطین»، «در جست‌وجوی سرزمین دلتورا» و... در همین دوره انتشارات پیدایش اقدام به چاپ کتاب‌هایی در ژانر وحشت و واقع‌گرا می‌کند. مجموعه کتاب‌های «خیابان وحشت» آرال استاین به دست نوجوان‌ها می‌رسد. از طرفی همین نشررمان‌هایی واقع‌گرا مانند «باران مرگ» و «گمشده شهرزاد» را به چاپ می‌رساند.

نشر افق هم یکی از اولین انتشارات‌هایی است که به ژانر واقع‌گرای نوجوان توجه نشان می‌دهد. کتاب‌هایی مانند «ته‌کلاس ردیف آخر صندلی آخر» و «۳۵ کیلو امیدواری» جزو اولین کتاب‌های ترجمه شده از این ژانر هستند. انتشارات افق نیز مانند نشر قدیانی داستان‌های تخیلی چندجلدی منتشر می‌کند، مجموعه‌هایی مانند «روون پسری از رین» و «آرتمیس فالو» محصول همین دوره هستند.

بازار نوجوان در دهه هشتاد هنوز آنقدر بزرگ و گسترده نیست. آنقدر که یک نوجوان کتابخوان می‌تواند ادعا کند همه کتاب‌های محبوب بازار را خوانده است. در کنار افزایش سهم کتاب‌های ترجمه، رمان‌های تألیفی نیز به تدریج ناپدید می‌شوند. دقیقاً مشخص نیست که نویسنده‌های نوجوان دوره قبل چرا اقدام به انتشار کتاب‌های بیشتری نمی‌کنند و بازار کتاب تألیفی نوجوان به کتاب‌های دهه قبل محدود می‌ماند.

ورود کتاب‌های ترجمه به بازار نوجوان اتفاق لزوماً ناپسندی نیست. ورود این داستان‌ها موجب می‌شود که سبب مطالعه نوجوانان ایرانی وسعت و تنوع بیشتری پیدا کند و نوجوان‌ها و همین‌طور علاقه‌مندان به ادبیات نوجوان با ساختارهای مناسب برای نگارش یک کتاب نوجوان بیشتر از قبل آشنا شوند. دیگر لازم نیست که یک کتاب را چندین بار بخوانید و برای هر ژانری داستانی چند کتاب پیشنهاد خواهید داشت.

شش

همه چیز به آرامی پیش می‌رود که با ورود «پرتقال»، عرصه کتاب نوجوان تکان می‌خورد. پرتقال اولین بچه‌خوبی سبز است که با موتور پیشران صنعت کتاب‌های کمک‌درسی می‌تواند در عرض چند سال، چند صد عنوان کتاب نوجوان منتشر کند. حالا برای هر ژانر، هر موضوع، هر شخصیت و هر شرایطی یک کتاب نوجوان پیدا می‌شود و این اتفاق خوبی است. در کنار بازار ترجمه انتشارات‌های مختلف (حتی نشر پرتقال) برای تولید کتاب تألیفی تلاش می‌کنند و در همین ایام عناوین جذابی مانند «دروازه مردگان» به بازار نشر نوجوان راه می‌یابد.

دنیای کتاب برای نوجوان ایرانی در پایان دهه ۹۰ فضای کاملاً متفاوتی پیدا کرده

همه این سال‌ها با کتاب‌ها و نوجوان‌ها

کتاب‌های نوجوان در کدام نقطه تاریخ خود ایستاده‌اند؟

مریم رحیمی پور
آموزگار

یک

تخیلی می‌برند. حتی داستان‌هایی تخیلی مانند «جادوگران سرزمین بی‌سایه» در سبب کتاب‌های نوجوان پیدا می‌شود. این سبب حتی کتاب‌هایی مانند «جمعه در محاصره کارآگاهان» هم دارد، کتاب‌های منتشر شده در این ایام هنوز هم بخشی از سبب کتاب نوجوان به حساب می‌آیند. کم پیش می‌آید که کسی بخواهد برای نوجوان‌ها برنامه کتابخوانی در نظر بگیرد و هوشمندان سیاره اوراک را به عنوان یک اثر ایرانی مورد توجه قرار ندهد.

دو

کتاب نوجوان در دهه هشتاد وضع و صورت

دهه هفتاد برای کتاب تألیفی نوجوان روزگار خوشی محسوب می‌شود. تعداد کتاب‌های نوجوان موجود در بازار به نسبت امروز بسیار کم است اما نویسنده‌های ایرانی رمان‌های جذابی را به دست نوجوان‌ها می‌رسانند. رمان‌ها و مجموعه داستان‌هایی مانند «پسر سرکار عبدی»، «ستاره‌ای به نام غول»، «انگشت مجسمه» و... در همین ایام تولید و منتشر می‌شوند. رمان‌های تألیفی این دوره حتی تنوع ژانری خوبی هم دارند. کتاب‌هایی مثل «راز قلعه فلک‌افلاک» و «هوشمندان سیاره اوراک»، نوجوان‌ها را به دنیای علمی-

